

פרשת ויגש תשע"ה
סוף סיפורי יעקב אבינו

לע"נ יעקב בן יונה צבי חיים וייס ז"ל
Dedicated by his loving family

בראשית פרק מז פסוק כז

וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן וַיֵּאָחֲזוּ בָהּ וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ מְאֹד :

רש"י

וישב ישראל בארץ מצרים - והיכן, בארץ גושן, שהיא מארץ מצרים: **ויאחזו בה** - לשון אחוזה:

העמק דבר

ארץ מצרים בארץ גושן. להיפך מיבעי בארץ גושן בארץ מצרים. היינו שבארץ מצרים כפרש"י. וכמו בארץ מגורי אביו בארץ כנען. אלא משום דישיבת

ישראל משמעו שתים. א' ישיבת גשמית דירה לכל אחד. ב' קדושת כנ"י וישוב הכלל. ופי' וישב ישראל שדירת כל אחד הית' בכל ארץ מצרים. כמו שיבואר בס' שמות א' ז' שאח"כ נתמלאו בכל הארץ. וישיבת הכלל וקדושת כנ"י הית' בארץ גושן. וקרוב לזה פי' בת"י דבתי מדרשות וב"כ היו בארץ גושן: **ויאחזו בה**. קנו שדות ואחוזות בכל מקום:

בראשית פרק לז

(א) וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִגְדוֹר אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן :
(ב) אֵלֶּה תֵּלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף בֶּן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה רָעָה אֶת אָחִיו בְּצֹאן וְהוּא נֶעַר אֶת בְּנֵי בְלָהָה וְאֶת בְּנֵי זֵלְפָה נְשֵׁי אָבִיו וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דְּבָתָם רְעָה אֶל אָבִיהֶם :

רש"י

(ב) **אלה תולדות יעקב** - אלה של תולדות יעקב, אלה ישוביהם וגלגוליהם עד שבאו לכלל יישוב. סבה ראשונה יוסף בן שבע עשרה וגוי' על ידי זה נתגלגלו וירדו למצרים. זהו אחר פשוטו של מקרא להיות [דבר] דבור על אופניו. ומדרש אגדה דורש, תלה הכתוב תולדות יעקב ביוסף מפני כמה דברים,

אחת שכל עצמו של יעקב לא עבד אצל לבן אלא ברחל, ושהיה זיו איקונין של יוסף דומה לו, וכל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף, זה נשטם וזה נשטם, זה אחיו מבקש להרגו וזה אחיו מבקשים להרגו, וכן הרבה בבראשית רבה (פד ו). ועוד נדרש בו וישב ביקש יעקב לישב בשלוח, קפץ עליו רוגזו של יוסף. צדיקים מבקשים לישב בשלוח אומר הקב"ה לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא, אלא שמבקשים לישב בשלוח בעולם הזה:

בראשית פרק מז פסוק יא

וַיֵּשֶׁב יוֹסֵף אֶת אָבִיו וְאֶת אָחִיו וַיִּתֵּן לָהֶם אַחְזָה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּמִיטַב הָאֲרֶץ בְּאֶרֶץ רַעְמֶסֶס כְּאֲשֶׁר צָוָה פְּרָעָה :

בראשית פרק מו פסוק כח

וְאֶת יְהוּדָה שָׁלַח לִפְנֵי אֶל יוֹסֵף לְהוֹרֵת לִפְנֵי גֹשֶׁן וַיָּבֵאוּ אֶרְצָה גֹּשֶׁן :

רש"י

להורות לפניו - כתרגומו, לפנות לו מקום ולהורות האיך יתיישב בה: **לפניו** - קודם שיגיע לשם. ומדרש אגדה להורות לפניו לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה:

פרי צדיק לפרשת ויחי

[א] ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ויהי ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה. מצינו בתורה שהפרטים משנותיו של יעקב לא נכתבו בפירוש רק ברמז כמו שאמרו (מגילה יז). למה נמנו שנותיו של ישמעאל כדי ליחס בהן שנותיו של יעקב שלמדן שנתברך בן ס"ג ושהיה י"ד שנה בבית עבר ולא נכתב בפירוש ובפרט כאן דכתיב שבבואו למצרים אמר לפרעה ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה וכיון שכתוב שחי קמ"ז שנה הרי נדע שהיה בארץ מצרים י"ז שנה. ולמה מונה שנותיו בפרט ואחר כך בכלל. אכן איתא בזוהר הקדוש (רטז ב) דהא כל יומיו לא אקרי ויחי בגין דכל יומיו בצערא הוה עליה כתיב לא שלותי וגוי', בתר דנחת למצרים אקרי ויחי וכו', ודייקו מדלא כתיב וישב יעקב וגוי', וכתיב ויחי. כי הי"ז שנה שהיה במצרים החיה גם אותם השנים שעברו עליו. וכמו שאמרו (סא"ר פי ה) כל שהשיגתו שנה אחת טובה סמוך לזקנתו סימן יפה לו כו', והעלה עליו הקב"ה כאלו כל ימיו היה בטובה. כי כל ימי יעקב שהיה בצערא לא נקראו חיים אצל יעקב, כי לא נשלם בקדושתו ורק במצרים זכה להשתלם בקדושתו. ולכאורה לפי השכל כיון שארץ ישראל מקום המקודש מכל העולם ולאברהם אבינו ע"ה אמר הקב"ה לך לך וגוי', ושם אעשך לגוי גדול. וליצחק אמר גור בארץ הזאת וגוי', והאבות וגם יעקב בעצמו חבבו את הארץ. היה ראוי שישתלם יעקב בקדושתו בארץ הקדושה ולא במצרים בארץ הטמאה ועמה מזוהמים יותר מכל העולם. אכן מצינו כמו כן בגלות בבל ובגלות בית שני שעיקר התפשטות התורה שבעל פה היה דייקא

בבבל. ודייקא שם נתגלה להם רזי התורה מה שלא נתגלה להם בישובם על אדמתם ודייקא בבבל היו אנשי כנסת הגדולה. ואמרו (סוכה מד.) דלהון היא וכן (שם כ.) עלה עזרא מבבל ויסדה חזרה ונשתכחה עלה הלל וכו', עלו ר' חייא ובניו ויסדוה. ואחר כך התלמוד בבלי שהוא עיקר תורה שבעל פה שלנו ונתייחד בבבל. ואמרו (שיר השירים רבה פ' ד ד) צדיקים העמידה לי בחורבנה יותר מצדיקים שהעמידה לי בבנינה. והנה בריאת העולם היה בי"ב מזלות ברקיע, היינו בעולם. וי"ב חדשים בשנה הוא בזמן, כי לכך נקראת שנה שהוא לשון שנית שהחמה חזרה למקומה הראשון ותקיף העולם פעם שני. וי"ב שבטים הוא בנפש, כי כל מלה שנברא הם בעולם שנה נפש כידוע בספר יצירה. והכל נברא בהתורה שהיא כלי אומנתו (כמו שאמרו ריש בראשית רבה) ויש בספר בראשית גם כן י"ב פרשיות. ובבראשית רבה על פסוק יהי אור וכן בהבארות דיצחק חשבו כנגד ה' חומשי תורה. ואמר שם על ספר בראשית שבו נתעסק הקב"ה וברא את עולמו. היינו שכל ספר זה וסיפוריו הוא כלל בריאת העולם שנשלם בקבורת יוסף שהוא הצדיק יסוד עולם. וכלל פרשה זו בסיפור חיות יעקב ופטירתו וברכת השבטים. ופרשה זו סתומה ורבותינו ז"ל נתנו טעמים מפני מה פרשה זו סתומה וכולם דברי אמת. ויש לומר גם כן טעם לסתימתה, כי באמת הענין הזה שיושלם יעקב בקדושתו דייקא במצרים ולא בארץ. ושיתגלה ויגיע לעולם כלל הכנסת ישראל נפשות קדושות מוכנים לקבלת התורה דייקא בחוץ לארץ ולא בארץ. ושיהיה גמר הבריאה גם כן במקום הזה. הם ענינים סתומים ונעלמים משכל האדם להבינם. ואמרו (ריש תו"כ) מה היו הפסקות משמשות ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה. ומאשר הענין הזה עמוק מאד שאין בשכל האדם להתבונן לזאת היא סתומה. ועל כל פנים מרמז לנו בענין הזה שלא ימס לבבנו מאשר אנחנו בעקבתא דמשיחא ובכל דור הנפשות מתקטנים ואיך נזכה להגאולה. כי רואים אנחנו מה שקרה לאבותינו בגלותם ודייקא בגלות הגיעו לכל הקדושות, כי כן רצון השם יתברך. ושמעתי בשם הרב הקדוש מפרשיסחא זצ"ל שאף שהנפשות מתקטנים בכל דור. מכל מקום הנקודה שבלב נטהר בכל דור ודור יותר:

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.